

היום נלמד בעזרת ה':

בבא מציעא דף יח

משנה: מצא גיטי נשים: מצא גט, או שטר שחרור של עבד, **דייתקי** = שטר של צוואת 'שכיב מרע', **מתנה** = שטר מתנה של אדם בריא, **שובר** = שטר שכתוב בו פרעון של שטר חוב. לא יחזיר אותם. לא למי שהשטר נכתב עבורו, כי אנו חוששים שמא הכותב התחרט לאחר שכתב את השטר והחליט לא למסור אותו, והוא נאבד ממנו. (וכן לא למי שכתב את השטר, שמא הוא כבר מסר את השטר למי שכתוב בשטר (מאיר)).

גמרא: טעמא דנמלך שלא לתנן: מדברי המשנה משמע שכל הסיבה שלא מחזירים את השטר למי שהוא נכתב עבורו, בגלל שאנו חוששים שמא הכותב נמלך שלא ליתן אותו. אבל אם הכותב אומר 'תנו לו את השטר' נותנים לו אותו ואפילו אם עבר זמן מרובה מאז שהשטר נאבד עד שמצאו אותו, ואנו לא חוששים שמא זהו שטר אחר שהשמות שבו דומים לשטר שנאבד והוא שייך בכלל לאדם אחר.

קושיא: ורמינהו המביא גט: שליו המביא גט לאשה ובדרך נאבד לו הגט, אם הוא מצא את הגט 'לאלתר' הגט כשר אבל אם הוא מצא אותו לאחר מכן הוא פסול, כי אנו חוששים שמא הוא גט אחר ששמותיו שווים!

הגמרא במסכת גיטין מבארת ש'לאלתר' הכוונה שיעור זמן שתבוא שיירה של בני אדם ותחנה במקום, שאז יש לחשוש שהגיעה שיירה למקום והגט נפל מבני השיירה.

מוכח שחוששים לשני שטרות באותם שמות!

תירוץ: אמר רבה לא קשיא: המשנה בגיטין מדברת במקום שהשיירות מצויות, ואילו המשנה שלנו מדברת במקום שאין השיירות מצויות ולכן אפילו לאחר זמן מרובה אין חשש שהשטר נפל ממישהו אחר.

ואפי' במקום שהשיירות מצויות: הגמרא מוסיפה שדברי רבה שבמקום שהשיירות מצויות חוששים לשטר זהה, כל זה דוקא בתנאי שיש באותה העיר שני זוגות באותן

שמות, (כגון שלבעל קוראים 'יוסף בן שמעון' ולאשתו שרה בת רבקה). כי אם לא נאמר כן, תהיה סתירה מדברי רבה כאן לדבריו במקום אחר וכדלהלן.

דהוא גיטא דאשתנח: מעשה בגט שנמצא בבית דינו של רב הונא. הגט הזה הובא בכדי 'לקיים' את חתימותיו, אך הוא נפל מידי המביאו ונמצא בבית דין. ובא אדם אחד וטען שהוא היה השליח של הבעל להביא את הגט הזה לאשתו והגט נפל ממנו. בגט הזה היה כתוב שיוסף בן שמעון מגרש את שרה בת רבקה "בעיר 'שוירי' שעל יד נהר 'רכיס'".

אמר רב הונא - אפילו שאנו יודעים שבעיר שוירי יש רק זוג אחד בשמות הללו, אין להחזיר את הגט לשליח, כי עדיין יש לחשוש שיש עיר נוספת בשם 'שוירי' ושם יש זוג באותן שמות וגם הם שלחו לכאן גט והגט נפל מהשליח שלהם.

ואמר ליה רב חסדא לרבה: צא ותעיין בסוגיא כי בערב ישאל אותך רב הונא על כך. יצא רבה חיפש ומצא משנה 'כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר' כל שטר חוב שקיים בבית דין יש להחזירו למלוה, ואין לחשוש שמא הלווה כתבו ונמלך שלא ליתנו (כי המלוה הוא זה שבא לקיים את השטר ולא הלווה). ולא חוששים שמא יש לווה ומלווה נוספים באותן שמות.

ואם כן גם כאן, מכיון שהגט קיים בבית דין יש להחזירו לשליח ואין לחשוש שמא יש זוג נוסף באותן שמות. עד כאן המעשה עם רבה. ועכשיו הגמרא ממשיכה את ההוכחה.

והא בי דינא דרב הונא: הרי בית דינו של רב הונא הוא מקום שהשיירות מצויות בו, ובכל אופן אמר רבה שיש להחזיר את הגט. מוכח שגם במקום שהשיירות מצויות אין חוששים לשני יוסף בן שמעון, ואם כן בהכרח שמה שאמר רבה שאם השיירות מצויות לא יחזיר את הגט, מדובר באופן שידוע שיש שני יוסף בן שמעון ושרה בת רבקה באותה העיר.

עבד רבה עובדא (בהוא גיטא דאשתנח): עשה רבה מעשה כדבריו, בגט שנמצא ב'בית הפשתן' שבפומבדיתא, שצריך שני תנאים כדי לא להחזיר את הגט - א. שיהיו שיירות מצויות ב. שמוחקק שיש שני יוסף בן שמעון ורעיתו באותה העיר. ושם היה רק תנאי אחד, ויש בדבר שתי שיטות מה היה שם -

איכא דאמרי: יש אומרים שהגט נמצא בבית שבו מוכרים פשתן שהשיירות מצויות בו, אבל לא היה ידוע באותה העיר שיש שני יוסף בן שמעון ושרה בת רבקה.

ויש אומרים שהגט נמצא בבית שבו שורים את הפשתן שאין שיירות מצויות שם אבל היה ידוע שיש שני יוסף בן שמעון ושרה בת רבקה.

רבי זירא רמי מתניתין אברייתא ומשני: רבי זירא הקשה מהמשנה בגיטין הנ"ל 'המביא גט ואבד הימנו וכו' שדוקא אם מצאו לאלתר כשר, על ברייתא 'מצא גט אשה בשוק, בזמן שהבעל מודה (שגירש את האשה והגט נפל ממנה) יחזיר לאשה, אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה'. משמע שאם הבעל מודה יחזיר את הגט לאשה ואפילו אם הוא נמצא לאחר זמן מרובה!

ומשני: ורבי זירא תירץ את הסתירה. במשנה בגיטין מדובר במקם שהשיירות מצויות ולכן דוקא אם מצא לאלתר (בשיעור זמן שתבוא שיירה ותחנה) יחזיר, ואילו הברייתא מדברת במקום שאין השיירות מצויות. ועל כך יש שתי שיטות. יש אומרים שבמשנה בגיטין מדובר בהוחזקו שני יוסף בן שמעון ורעייתו, ולכן אין להחזיר את הגט כי גם השיירות מצויות וגם הוחזקו. ונמצא שרבי זירא סובר כרבה. ויש אומרים שמדובר באופן שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון ורעייתו ואף על פי כן לא יחזיר בגלל שהשיירות מצויות. ונמצא שרבי זירא חולק על רבה וסובר שאפילו אם יש רק תנאי אחד לא יחזיר.

בשלמא רבה לא אמר כר' זירא: רבה ורבי זירא הקשו את אותה קושיא, אלא שרבה הקשה אותה מהמשנה שלנו על המשנה בגיטין, ואילו רבי זירא הקשה אותה מהמשנה בגיטין על ברייתא. הגמרא מבארת מדוע כל אחד הקשה באופן אחר.

בשלמא רבה מוכן, כי הוא העדיף להקשות ממשנה על משנה ולא מברייתא על משנה, משום שמשנה היא העיקר וזו קושיא חזקה יותר מאשר להקשות מברייתא שאיננה עיקר. אלא על רבי זירא שהקשה מברייתא, קשה מדוע הוא לא הקשה כרבה?

תירוץ: **אמר לך (רבי זירא):** האם כתוב במשנה שלנו שאם אמר הבעל שיתנו את הגט נותנים אותו אפילו לאחר זמן מרובה? הרי במשנה כתוב רק שלא יחזיר את הגט שמא הבעל נמלך שלא ליתן אותו, והגמרא דייקה ממשמעות המשנה שאם הבעל יאמר יתנו כן נותנים את הגט. אבל יתכן שכל זה דוקא אם הוא נמצא לאלתר ולא לאחר זמן.

ולכן העדיף רבי זירא להקשות מהברייתא שכתוב בה במפורש שאם הבעל מודה שהוא נתן את הגט יחזיר את הגט לאשה, וכאן אם היה הכדל בין לאלתר ללאחר זמן, היתה צריכה הברייתא לציין זאת. (אבל המשנה שלא כתבה שיחזיר - ואתה רק מדייק זאת מדבריה - ממילא היא גם לא כתבה באיזה אופן כן יש להחזיר, ואין להוכיח ממנה לכאן ולכאן).

למ"ד לר' זירא: למדנו בדעת רבי זירא שני 'איכא דאמר'. הגמרא מקשה, לפי השיטה שרבי זירא חולק על רבה וסובר שבמקום שהשיירות מצויות אע"ג שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון לא יחזיר. מה שורש המחלוקת בין רבה לרבי זירא?

תשובה: **רבה סבר דקתני וכו'.** רבה סבר שמה שכתוב 'כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר' אפילו כשהשטר נמצא בבית דין. והרי בית דין זה מקום שהשיירות מצויות שם ובכל אופן יש להחזיר את הגט. ואם כן יש סתירה בדברי רבה שאמר בסוגייתנו שכשהשיירות מצויות לא יחזיר את הגט כנ"ל, ולכן בהכרח שמלבד שהשיירות מצויות צריך עוד תנאי כדי לא להחזיר את הגט, והוא שהוחזקו שני יוסף בן שמעון באותה העיר.

אבל רבי זירא סבר שמה שכתוב 'כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר' היינו כשנמצא הגט מחוץ לבית דין ושם אין השיירות מצויות. אבל במקום שהשיירות מצויות אפילו כשלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון לא יחזיר.

תירוצים נוספים על הקושיות של רבה ורבי זירא מהמשנה שלנו ומהברייתא (שכתוב בהם שיחזיר אפילו לאחר זמן):

רבי ירמיה אמר: באמת גם במשנה שלנו וגם בברייתא מדובר שמחזיר את הגט לאחר זמן - אלא ששם מדובר שהעדים אומרים: אף פעם לא חתמנו על גט נוסף של יוסף בן שמעון ורעייתו, ואנו חתמנו לאיש הזה ששמו יוסף בן שמעון הטוען שהגט נאבד לו.

קושיא: **אי הכי מאי למימרא:** מה החידוש בדבר? והתשובה: שלא נחשוש שמא יש עוד זוג באותו שם ועוד עדים באותם שמות שחתמו על גט אחר. וממילא העדים האלה אמנם חתמו לאדם זה אך היה זה בגט השני, ואילו הגט שנמצא הוא של הזוג השני עם העדים האחרים. קמ"ל שלא חוששים לכך.

תירוץ נוסף: רב אשי אמר: במשנה שלנו ובברייתא שמחזיר לאחר זמן - מדובר שיש למאבד סימן מובהק, כגון שאמר שיש נקב ליד אות פלונית.

הגמרא מבארת שבדוקא נקט רב אשי סימן של נקב בצד אות פלונית ולא נקב סתם, כי נקב סתם זהו סימן שאינו מובהק, ורב אשי מסתפק האם 'סימנים' הם ראייה מדאורייתא או לא.

דהיינו, לענין השבת אבידה קיימא לן שמחזירים אבידה על פי סימנים. והגמרא לקמן (דף כז'א) מסתפקת האם סומכים על סימנים מדאורייתא או רק מדרבנן. ממילא לגבי גט המתיר אשת איש להינשא, אם סימנים דאורייתא - ניתן לסמוך עליהם להחזיר את הגט לטוען שהוא שלו על פי הסימנים, אבל אם סימנים דרבנן - אי אפשר לסמוך על זה. (ורק לגבי ממון בהשבת אבידה תקנו רבנן לסמוך על הסימנים. ויש להם כח לזה כי 'הפקר בית דין הפקר'). אמנם סימן מובהק הוא ראייה מוכחת וגם בדאורייתא ניתן לסמוך עליו.